

медіаторів. До послуг центру включають: консультацію від незалежних медіаторів, надання послуг з медіації та проведення тренінгів з навчання медіації [4].

Але, незважаючи на вище вказані переваги, запровадження медіації на території нашої країни має недоліки, зокрема можна виокремити низький рівень обізнаності громадян в існуванні такого методу, а також відсутність відповідних законів та нормативно-правових актів, адже поки що є тільки проект.

Ми вважаємо, що для України підвищення рівня використання цього методу може тільки стимулювати поліпшення ситуації у сфері вирішення трудових конфліктів. Оскільки медіація у трудових спорах зможе удосконалити конструктивізм контакту між сторонами, тобто ще й зможе забезпечити взаємовигідні відносини, що у результаті збереже цілісність колективу і дружню атмосферу, що дасть змогу підвищити продуктивність працівників.

Отже, запровадження такої процедури вирішення трудових спорів, як медіація, є досить дієвим та корисним. Підтвердженням цього є переваги її використання, а саме: швидкість вирішення проблем, різноманітність методів її застосування, економність та інші. Щодо України, то запровадження, і як наслідок, дієвість цього методу має забезпечитись та врегулюватись на законодавчому рівні.

1. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 34. Ст. 227.

2. Серета О. Г. Медіація (посередництво) як альтернативний спосіб вирішення трудового спору. *Право та інновації*. 2017. № 2. С. 38–45.

3. Білик Т., Гаврилюк Р., Городиський І. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с.

4. Український Центр Медіації: інтернет-портал. URL: <https://ukrmediation.com.ua/ua/pro-tsentr/misiia-i-zadachi-tsentru>.

Дмитро ПРИПУТЕНЬ

професор кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Тетяна САФОНОВА

здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

Аналізуючи законодавство України, можна звернути увагу на те, що універсальною та основоположною потребою сучасного суспільства у межах різних правових систем є забезпечення справедливості та згоди. Одним із практичних напрямів досягнення примирення та згоди під час вирішення різноманітних конфліктів (спорів) є процедура медіації [1, с. 743].

Проект Закону України «Про медіацію» визначає її також як альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору в межах структурованого процесу намагаються самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора. Медіація може бути проведена у разі виникнення конфлікту/спору як до звернення до суду (третейського суду), так і під час або після судового чи третейського провадження (в тому числі на стадії виконання судового рішення) [2, с. 131].

Одним із головних завдань медіації є налагодження діалогу, сприяння ефективній комунікації між учасниками, створення умов для їх співпраці з метою пошуку

взаємовигідного рішення. Крім того, вона покликана не тільки забезпечити вирішення спору, а й усунути причини їх конфлікту. Отже, ризик виникнення суперечок у майбутньому знижується, а сторони мають можливість продовжити співпрацю [3, с. 57–58].

Основною метою є вирішення спору та укладення угоди між сторонами таким чином, щоб максимально врахувати інтереси кожної зі сторін [4, с. 13].

На відміну від В. Корякіна, Г. Єрмоєнко у своїй роботі зазначає, що перевагами медіативної форми врегулювання спору є:

1. Конфіденційність. Мається на увазі, що все, що відбувається в процесі проведення, будь-яка інформація, документи, записи, звіти є конфіденційним і не підлягають розголошенню. Посередник не має права розкривати іншій стороні або іншій особі інформацію, здобуту від сторони під час приватної зустрічі, без згоди на те сторони, яка надала таку інформацію.

2. Економія часу та коштів. Вирішення спорів шляхом медіації не є довготривалим і є заощадливим, бо процес чітко контролюється медіатором. Отже, кількість робочого часу, витрачена на вирішення спору, і вартість послуг, пов'язаних з обслуговуванням процесу вирішення, значно нижчі, ніж у разі застосування судової процедури.

3. Виграшне рішення для обох сторін. Успішною буде вважатися та медіація, в якій рішення задовольняє обидві сторони, що є основною метою. Під час цього процесу немає переможця і переможеного [3, с. 58].

4. Добровільність. На усіх етапах проведення процесу, сторони беруть участь на основі добровільності. Самовизначення – фундаментальний принцип медіації, який вимагає, аби процес спирався на здатність сторін досягти добровільного, взаємоприйняттого рішення.

5. Незалежність медіатора. Кожна сторона має право самостійно обрати з переліку незалежних медіаторів посередника. Щоб не виникало обставин, які можуть призвести до конфлікту інтересів, призначений медіатор зобов'язаний повідомити про неупередженість медіатора. Посередник повинен вислухати думку кожної сторони і при цьому не має права висловлювати власної думки щодо сутності конфлікту. Медіація побудована на основі принципу безсторонності медіатора.

6. Гнучкість процедури. За ініціативою будь-кого із учасників і у будь-який час може бути перервана медіація. Склад учасників (юристи, родичі, повноважні представники тощо) визначається самостійно кожною зі сторін. Сторони самі вирішують, за яких умов вони будуть укладати угоду чи припинити медіацію [3, с. 58].

Проте для того щоб медіаційний процес пройшов успішно, необхідно чітко слугувати етапам, а саме:

Етап 1. Підготовка до медіації.

Перший етап включає в себе ознайомлення учасників зі всіма вимогами медіації. Медіатор обговорює процес зі сторонами конфлікту, пояснює їм що таке медіація, яка роль медіатора у врегулюванні, ознайомлює їх з принципами процедури. Якщо учасники згодні з вимогами, які їм висуває медіатор, то він може розпочинати підготовку до самої медіації. На цьому етапі формується довіра та своя певна структура регулювання. Ця стадія закладає основу взаємин і робить процес зрозумілим і прийнятним для учасників [1, с. 744].

Етап 2. Вступна частина медіації (вступне слово медіатора).

На цьому етапі медіатор знайомить учасників з самою процедурою та її принципами, обговорює зі сторонами правила, відповідає на запитання сторін. Перш ніж перейти безпосередньо до обговорення змісту конфліктної ситуації, необхідно переконатися, що сторони розуміють суть процедури, її принципи та погодилися дотримуватися правил та брати участь у медіації. Для цього медіатор запитує учасників, чи зрозуміли вони все, що він сказав, і чи є в них запитання щодо спільної зустрічі. Якщо в учасників виникають запитання, медіатор знову пояснює незрозумілі моменти, якщо ні – пропонує сторонам підписати угоду про участь у медіації [1, с. 744].

Етап 3. Аналіз фактів та виявлення проблеми.

Цей етап починається з прохання медіатора розповісти про конфліктну ситуацію, описати її та пояснити, що сталося. Завдання цього етапу – дати сторонам можливість висловитися. Для ухвалення рішення всі учасники повинні мати однаковий обсяг інформації та добре розуміти стан справ. Адже щоб вирішити конфлікт, потрібно спочатку добре знати його причини та суть. Завдання посередника на цьому етапі

полягає у виявленні всіх існуючих проблем, оскільки більшість конфліктів, як відомо, є складними. Учасники вирішують, чи хочуть вони досягти згоди щодо всіх заявлених проблем чи лише щодо деяких, а також визначають порядок їх розгляду та принципове рішення продовжити чи закрити роботу [1, с. 744].

Етап 4. Вирішення проблеми.

Завданням цього етапу є визначення проблем, які потребують першочергового вирішення. Сторонам надається можливість висунути можливі варіанти вирішення конфлікту, обговорення цих варіантів з медіатором і ухвалення остаточного рішення. Дуже важливий внесок медіатора саме на цій стадії, оскільки він обговорює зі сторонами відповідність пропозицій сторін за певними критеріями: прогнозування розвитку подій після ухвалення даного рішення; можливі обставини і проблеми, які можуть виникнути внаслідок цього; наслідки(економічні, політичні, соціальні), що виникнуть під час ухвалення рішення; витрати, а також правові норми, які сприятимуть виконанню цього рішення, або навпаки, перешкоджатимуть йому; також медіатор має спрямувати сторони на пошук можливих інших пропозицій, які будуть кращі за попередні, та допомагає їм краще сформулювати свої думки і пропозиції. Медіатор повинен пропонувати свої рішення лише після того, як висловляться всі учасники. Тон пропозицій повинен бути таким, щоб не створювалося враження тиску посередника чи його симпатії до однієї зі сторін. За відсутності конструктивних пропозицій є сенс попросити учасників подумати про них ще раз вдома або під час перерв [1, с. 744].

Етап 5. Укладення та підписання договору.

На відміну від судового процесу, медіація має неформальний характер. Але для ефективного вирішення конфлікту і позитивних наслідків між сторонами має бути досягнуто згоди. Договір чітко визначає шляхи вирішення спору, встановлює права та обов'язки всіх учасників. Медіатор організовує складання плану, уточнює формулювання та фіксує ухвалені рішення. У розробці договору насамперед зосереджено увагу на тих пунктах, які необхідно реалізувати в першу чергу, які є обов'язковими. Це готує ґрунт для переходу до наступних, більш проблемних питань. Часто сторони погоджуються з пунктами по суті, але їх не влаштовують слова, зафіксовані в документі, тому медіатор повинен звернути особливу увагу на те, щоб угода була прийнятною і відповідала стилістичному аспекту [1, с. 744].

Отже, медіація є поширеним методом вирішення конфліктів за кордоном, який закріплено на законодавчому рівні. Це зумовлено тим, що медіація має багато переваг, це прямий спосіб запобігти судового втручання і зберегти взаємовідносини між сторонами спору. Проте, незважаючи на всі переваги, в Україні відсутнє законодавче визначення медіації як і правове регулювання цієї процедури загалом. Ухвалення Закону України «Про медіацію» може відіграти важливу роль у розвитку цієї процедури в Україні. Адже на законодавчому рівні буде закріплено основні поняття, що стосуються медіації і принципи, на підставі яких вона проводиться, вимоги до медіатора та його спеціальна підготовка, права і обов'язки медіаторів, реєстр медіаторів, а також відповідальність медіатора за порушення вимог закону або ж зобов'язання за договором проведення медіації, процедура проведення медіації тощо.

1. Приходько В. Ю. Медіація як альтернативний метод вирішення конфліктів та її перспективи в Україні. *Молодий вчений*. 2018. № 4(2). С. 743–746.

2. Можайкіна О. Медіація у виконавчому провадженні. *Evropskýpolitický a právnídiskurz*. 2018. Sv. 5. Vyd. 1. С. 131–136.

3. Новосад А. С., Сойка Ю. Ю., Семенкова Н. І. Проблематика медіації як альтернативної форми врегулювання спору за участю судді чи адвоката. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Юридичні науки. 2019. Т. 30(69). № 2. С. 56–60.

4. Подковенко Т. О. Медіація як один з альтернативних способів вирішення спорів та її вплив на правову культуру суспільства. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 1. С. 11–16.